

Szószerék - az egykori túskevári pálos kolostor refektóriumából

Bútorgyűjtemény

Leltári szám:	12401
Alkotó:	Hingeller, János (1712 - 1767)
Készítés ideje:	1755 KÖRÜL
Készítés helye:	Túskevár
Anyag:	fenyőfa; tölgyfa
Technika:	faragott
Méret:	magasság: 145 cm átmérő: 124 cm

Az építmény két részből áll. A szószerék ún. kosara egy lefelé keskenyedő tagozaton áll, melynek két oldalán volutás, virágfüzérés dísz található. Az általuk határolt mezőben laposan faragott virágkosár-díszítés. Az öblösödő szószerékkosár homlokoldalán kétoldalt levélfüzérés, volutákban végződő pilaszter látható. Alsó részét, laposan faragott virágdíszes, gazdag profilú párkány zárja le.

A pilaszterek és párkányok által határolt mezőben rokokó kartusban facsapokkal felerősített dombormű, amely Szent Romuáldot, a kamalduli rend megalapítóját és remetetársát, Szent Marinust ábrázolja, Jan Sadeler *Solitudo, sive, Vitae patrum eremicorum* (Frankfurt am Main, 1587/?) című metszetalbumának azonos tárgyú kompozíciója nyomán (ld. itt). A kompozíció hossz tengelyében egy dús lombú, virágzó fa látható. Ennek előterében ül a két szakállas, csuklyát viselő remete. Mindkettőjük ölében nyitott könyv, mely fölött láthatóan disputálnak. A baloldali alak kezében pálca. A háttérben a fa mögött kunyhó, melynek nyitott ablakán, illetve ajtaján át egyszerű edényeket láthatunk. A ház előtt bal oldalt tűzhely, melyen szolgálóra akasztott edényben étel fő. Jobb oldalon egyszerű, deszkákból rótt tető alatt hordó, s előtte a földön zöldségcsomó.

A szószerék egykor a túskevári pálos kolostor refektóriumában állt. Mestere nagy valószínűséggel az augsburgi születésű Johann Hingeller (1712-1767) pálos asztalosmester volt, aki a pálos rendtörténeti források tanúsága szerint 1752-1757 között működött a túskevári kolostorban. 1754-ben ő készítette a templom stallumait és sekrestyeszekrényét is, melyek reliefjei Remete Szent Pál legendájának jeleneteit ábrázolják, Matthias Fuhrmann metszetei nyomán. (A nagyméretű sekrestyeszekrény az 1786. évi rendfeloszlást követően a somlónásárhelyi templomba került.) Ugyancsak Hingeller lehetett a mestere a refektórium díszes faragású padjainak és asztalainak, melyeket 1865-ben Simor János győri püspök, később esztergomi érsek, árverés útján vásárolt meg Túskeváron. Simor padokat díszítő reliefeket két nagy és egy kisebb díszszekrénybe építette be, melyek ma az esztergomi primási palota dísztermében őrznek. A reliefek híres remetek (pl. Szent Zoerard-András, Oszlopos Szent Simeon, Szent Günther) életének jeleneteit ábrázolják, részben ugyancsak Sadeler metszetei nyomán. (Az esztergomi reliefek reprodukcióit ld.: Molnár Ernő: *A Nagyjenő-Túskevári páloskolostor*. Budapest 1936, 21-26. kép)

A túskevári refektórium padjainak relief-ciklusa tehát egykor tematikus egységet alkotott a pulpistust díszítő domborművel.

A szószerék a pálos rend feloszlása után, 1787 körül a dabronyi plébániatemplomba került, majd 1916-ban, a templom renoválása, illetve újjáépítése során adta el Rácz Ferenc plébános az Iparművészeti Múzeumnak, 500 koronáért.

Irodalom

- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. 47.
- Szerk.: Szilágyi András, Péter Márta: *Barokk és rokokó. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 1.5. (Vadászi Erzsébet)
- Molnár István: Túskevár barokk-kori emlékeinek története. *Művészettörténeti Értesítő*, 30. (1981). 1981. - 23-38:31.
- Gyéressy Béla Ágoston: Pálos fafaragások mesterei. *Művészettörténeti Értesítő*, 22. (1973). 1973. - 199_215:210.
- Oberschall Magda: Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum régi magyar bútorai. I. *Magyar Művészet*, 10.

(1934). 1934. - 216.

